

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/34874/2025

1. Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seuranta koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

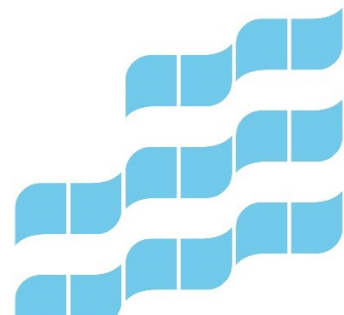
Lakiluonnoksen mukaan valtiovarainministeriölle annettaisiin ohjausrooli kuntien varautumiseen siltä osin, kuin se ei kuulu muun ministeriön toimialaan. Ohjausrooli olisi ns. informaatio-ohjausta, jolloin kunnat voisivat itse päättää, missä laajuudessa ne huomioisivat annetut ohjeet ja suositukset. Tampereen kaupunki pitää valtiovarainministeriölle suunniteltua ohjausroolia tärkeänä ja se tulisi yhdenmukaistamaan ja terävöittämään kuntien varautumista. Valtiovarainministeriön on tärkeä tehdä kiinteää yhteistyötä Kuntaliiton koordinoiman Turvallinen ja kriisinkestävä kunta -verkoston kanssa, joka omalta osaltaan koordinoi kuntien välistä turvallisuus- ja varautumisyhteisyyttä.

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä, että kuntien hallintosäännöt pitävät sisällään kuntalain mukaiset riittävät määräykset riskienhallinnan järjestämisestä, päätöksenteko ja hallintomenettelyssä sekä toiminnasta normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloista. Hyvin laadittu hallintosääntö varmistaa osaltaan sen, että varautuminen on läpileikkaava osa kunnan päätöksentekoa. Näemme tärkeänä myös sen, että kunnan talouteen kohdistuva varautumisen ohjaus sisältäisi entistä enemmän myös häiriötilanteiden ja poikkeusolojen huomioon ottamista.

Konsernitasoisen ohjauksen merkitys on kasvanut turvallisuusympäristön muuttuessa. Kaupungin tytäryhteisöt tuottavat kriittisiä palveluja, joiden jatkuvuus on välttämätöntä kaupungin toiminnan kannalta. Näemmekin tärkeäksi, että konserniohjeeseen sisällytetään jatkossa määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja niiden yhteensovittamisesta kaupunkikonsernissa.

Esitetyt lainsäädäntömuutokset vahvistavat edelleen kuntien valmiuksia vastata nopeasti muuttuvan turvallisuusympäristön vaatimuksiin ja tukevat kuntien työtä riskienhallinnan, varautumisen ja häiriötilannejohtamisen kehittämiseksi.

2. Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevasta muutosehdotuksista (26–28 §)

Tampereen kaupunki kannattaa vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuden kirjaamista kuntalakiin. Tampereen hallintosäännössä on jo nyt kirjattuna, että kaupungin asukkaalla, neuvostolla, nuorisovaltuustolla sekä kaupungissa toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloitteita kaupungin toimintaa koskevissa asioissa. Lisäksi nuorisovaltuuston edustaja voi jättää nuorisovaltuuston aloitteen kokouksessa ja vastaus aloitteeseen tuodaan valtuuston kokoukseen tiedoksi.

Samoin esitys vanhusneuvoston nimestä on kannatettava, koska nykyinen nimi kuvaa huonosti koko ikääntyvää yli 65-vuotiasta väestöä. Toisaalta kunnanhallituksen mahdollisuus päättää itse nimestä saattaa aiheuttaa epäselvyyttä vaikuttamistoimielimen roolista ja tehtävistä, jos kunnissa syntyy hyvin erinimisiä ikäihmisten vaikuttamistoimielimiä. Selkeyden vuoksi on tärkeää, että kaikissa kunnissa ikäihmisten vaikuttamistoimielimen jäsenet ovat aina vähintään 65-vuotiaita.

Vammaisneuvosto toteaa, että Tampereen kaupungin päivitetty (2025) hallintosääntö antaa neuvostoille aloiteoikeuden Tampereella. Silti vammaisneuvosto näkee, että on perusteltua taata lakisääteisten neuvostojen mahdollisuus tehdä aloitteita kuntalaki-tasolla. Vammaisneuvosto toivoo, että tämä lisäys tehdään kuntalakiin.

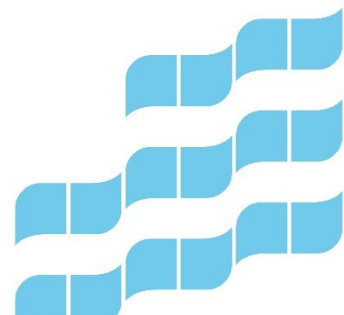
Yhdenvertaisuuden näkökulmasta pohditaan, että kunnassa toimivilla ei-lakisääteisillä neuvostoilla ja työryhmillä, kuten maahanmuuttajaneuvostoilla, romani- tai esteettömyystyöryhmillä, tulisi olla vastaava aloiteoikeus.

Tampereen nuorisovaltuusto toteaa esityksestä seuraavaa;

Suomen hallitus esittää tarkennusta kuntalakiin, jossa nuorisovaltuustot ohjattaisiin käyttämään kuntalaisaloitetta vaikuttaakseen kuntansa päätöksentekoon. Muutosta perustellaan hallitusohjelmaan kirjatulla tavoitteella edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta muun muassa vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Muutosehdotus ei kuitenkaan käytännössä paranna nuorisovaltuustojen asemaa. Nuorisovaltuustoilla on jo käytössään kuntalaisaloite, sekä suurimmassa osassa Suomen kuntia myös mahdollisuus tehdä suora aloite kunnanvaltuustolle. Nuorisovaltuustojen aseman parantamisen sijaan lakimuutos voi pahimmillaan huonontaa nuorisovaltuustojen asemaa kunnan päätöksenteossa, sillä lakiin kirjattua oikeutta kuntalaisaloitteen tekemiseen voidaan käyttää perusteena suoran aloiteoikeuden poistamiseen niissä kunnissa, joissa se on nuorisovaltuustoille myönnetty.

Kuntalaisaloite on suoraa valtuustoaloitetta selvästi rakenteellisesti heikompi. Tosiasiassa kuntalaisaloitteet harvoin käsitellään yhtä huolellisesti kuin suorat aloitteet, eivätkä ne välttämättä etene osaksi päätöksentekoprosessia. Kuntalaisaloiteoikeuden tarkentamista kuntalaissa perustellaan sillä, etteivät nuorisovaltuustot olisi tietoisia tästä oikeudesta. Näin ei kuitenkaan ole. Vuonna 2022 tehdyssä nuorisovaltuustoselvityksessä 60 % vastanneista kertoivat käyttävänsä suoraa aloiteoikeutta ja 29 % vastanneista kertoivat tehneensä aloitteita kunnanvaltuutettujen kautta. Sen sijaan vastanneista vain 7 % hyödynsi kuntalaisaloitetta. Nuorisovaltuutetut ovat tietoisia aloitteentekomahdollisuuksistaan ja suosivat suoraa aloiteoikeutta, koska tietävät sen takaavan paremmat vaikuttamismahdollisuudet.

Suoran aloiteoikeuden saaminen on ollut merkittävä tavoite nuorisovaltuustoille ympäri Suomen ja yli puolet nuorisovaltuustoista on sen saanut. Alueellista yhdenvertaisuutta tukisi paremmin, että kaikille nuorisovaltuustoille tulisi kuntalaisaloiteoikeuden sijasta tarkentaa suora aloiteoikeus, jonka myöntäminen ehdotetun lakimuutoksen puitteissa olisi edelleen mahdollista.

Tampereen nuorisovaltuuston mielestä kuntalaisaloiteoikeuden lailla vahvistamisen sijaan tulisi lainsäädännöllä taata suora aloiteoikeus kuntien nuorisovaltuustoille. Suora aloiteoikeus antaa nuorille viestin siitä, että heitä halutaan kuulla kunnissa, ja että nuorisovaltuustojen näkemyksillä on merkitystä. Lisäksi yhtäläinen suora aloiteoikeus takaisi alueellisen tasa-arvon kuntien välillä, kun jokaisella nuorisovaltuustolla on samanlainen mahdollisuus suoraan vaikuttaa kunnan päätöksentekoon.

Nuorisovaltuuston näkökulmasta on erittäin tärkeää, että nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan lainsäädännöllä. Mielestämme on kuitenkin huomioitavaa, että tämä muutosesitys ei sitä edistä, vaan saattaa jopa vaikuttaa kielteisesti vaikuttamismahdollisuuksiin. Siksi ehdotamme, että nuorisovaltuustojen suora aloiteoikeus kirjataan kuntalakiin.

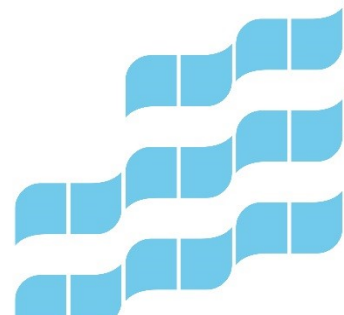
3. Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

Tampereen kaupunki pitää tärkeänä ja kannatettavana, että konserniohjeessa annetaan jatkossa tarpeelliset määräykset tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa. Yhtiöinen oma varautuminen ja valmiussuunnittelu on välttämätöntä muuttuvassa ja monimutkaistuvassa turvallisuusympäristössä. Erityisen tärkeäksi näemme kriittisen infran yhtiöiden varautumisen ja niihin liittyvän konsernitasoisen varautumisen yhteensovittamisen pitäen sisällään muun muassa yhteiset valmiusharjoitukset.

4. Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevista muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

112§

Kirjanpitoa koskevassa muutosehdotuksessa tulee huomioida jatkovalmistelussa se, koska uudet määräykset astuisivat voimaan ja tulisiko kirjauksia mahdollisesti purkaa tai oikaista takautuvasti. Tästä voi olla merkittävää lisätyötä. Kirjausten muuttamisen velvoittavuutta takautuvasti ei voida pitää kannatettavana ajatuksena. Todetaan, että käsityksemme mukaan kunnat soveltavat kirjanpitolautakunnan antamia yleisohjeita jo nyt hyvin tarkasti ja on syytä harkita, miltä osin kuntalakiin erityislakina kannattaa jatkossa ottaa poikkeuksista määrääminen. Pykälässä 112§ on jo annettu toimivaltaa kirjanpitolautakunnan kuntajaostolle antaa soveltamisohjeita.

115§

Käytännössä kunnat raportoivat jo tälläkin hetkellä tilinpäätöksissään yleisohjeen mukaisesti arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Tämän maininnan lisääminen lakiin on perusteltua.

5. Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

Esitysluonnoksella on mahdollisia kustannusvaikutuksia, jotka tulee tarvittaessa huomioida kuntien rahoituksessa.

1. Kunnat saattavat joutua kehittämään ja yhtenäistämään varautumisen rakenteita, mikä voi edellyttää:
 - uusia suunnitelmia
 - henkilöstön koulutusta
 - valmiussuunnittelun päivityksiä
 - Tämä voi lisätä kunnille ja konserniyhteisöille hallinnollisia kustannuksia

2. Vaikuttamistoimielinten aloiteoikeuden vahvistaminen (nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto)

Aloiteoikeuden vahvistaminen voi lisätä yleisesti kunnissa

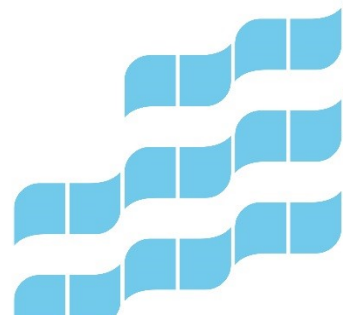
- valmistelutyötä viranhaltijoille (aloitteiden käsittely ja valmistelu)
 - hallinnollista kuormitusta
- Vaikka muutokset ovat pieniä, niiden yhteisvaikutus voi näkyä lisäresurssitarpeena valmistelu- ja päätöksentekoprosesseissa.

3. Vanhusneuvostojen nimikkeen joustavoittaminen

- Kustannusvaikutukset ovat vähäisiä, mutta mahdollisia:
 - verkkosivujen, viestinnän ja asiakirjojen päivittämisestä voi aiheutua pieniä teknisiä kustannuksia.

4. Kuntakonsernin tytäryhteisöjen valmiussuunnittelu ja varautuminen

- Kuntakonsernin tytäryhteisöt joutuvat:
 - laatimaan tai päivittämään valmiussuunnitelmia
 - mahdollisesti kehittämään riski- ja jatkuvuudenhallintaa
 - yhdenmukaistamaan prosessejaan

- Tämä voi aiheuttaa:
 - suoria kustannuksia (suunnittelutyö, konsultointi, dokumentointi)
 - henkilöstöressurssien lisäkäyttöä
 - tarvetta uusiin järjestelmiin tai turvallisuustoimiin, mikä voi vaihdella huomattavasti tytäryhteisöittäin

Kokonaisuutena tämä voi aiheuttaa merkittäviä kustannuksia erityisesti isoissa konserneissa, joilla on paljon tytäryhteisöjä, mikäli asiaa ei ole aiemmin huomioitu konsernin toiminnassa.

5. Kirjanpitolain soveltamisen ja toimintakertomustietojen täsmentäminen

Vaikutusten laajuus riippuu siitä, kuinka merkittäviksi muutokset tarkentuvat myöhemmässä säädösvalmistelussa ja määrätäänkö muutos toimeenpantavaksi takautuvasti.

6. Muut huomionne esitysluonnoksesta

-

